

matematika, szlovák vagy német, természettudomány, vegytan vagy fizikából. Az utóbbi két csoport tárgyaiból a növendék szabadon választhat, az előbbi kettő valamelyikéből az osztályfő jelöli ki az igazgatóval egyetemben a tárgyat, még pedig a jobb osztályzat alapján.

Jóllehet a helyzet még nem kristályosodott ki, már most megállapítható, hogy a tanulóknak csak egy része megy a szlovák egyetemre, fele hivatalokban helyezkedik el és nem folytat magasabb tanulmányokat, a töredékrész pedig visszazivárogoz az anyaországba és csökkenti az ott maradt magyarok létszámát.

Mészáros György dr.

Az idegen nyelvi szóismeret vizsgálata

1. Az élő idegen nyelvek tanításának egyik még elintézetlen kérdése az, hogyan állapítsuk meg a tanult idegen nyelvi szóanyagot, annak terjedelmét és azt, hogy az egyes szavak milyen fokban állanak a tanuló rendelkezésére. Egyelőre nem ismerünk olyan gyakorlatilag keresztülvihető eljárásmodot, amely a tanítás valamelyik időpontján felvilágosítást adna arra nézve, hogy a tanulók átlaga mennyi idegen szót tud és azokat milyen mértékben sajátította el.

A tanítás közben itt-ott alkalmazott eljárásmodok a dolog természeténél fogva a tanult szókincsnek csak egy bizonyos kisebb részére adnak felvilágosítást. A szó-próbák csakis ott kecsegtetnek némi eredménnyel, ahol a vizsgálódást kisebb terjedelmű szóanyagra korlátozzuk: tehát főleg a nyelvtanítás kezdőfokán, vagy pedig olyankor, amikor valamilyen rövidebb időre terjedő tanítási szakasz elsajátított szókincsét vizsgáljuk meg.

Teljesen tanácstalanok vagyunk azonban akkor, amikor hosszabb tanítási idő ilyen vonatkozású eredményét szeretnők megállapítani. Nem ismerünk ugyanis olyan eljárásmodot, amely pl. arról világosítana fel, milyen terjedelmű és milyen fokban megrögzített szókinccsel rendelkezik a középiskolai tanulók átlaga tanulmányai befejeztével.

Ilyen természetű vizsgálatoknak egyelőre minden feltétele hiányzik. Nem tudjuk és nem tudhatjuk, hogy az idegen nyelv szóanyagának melyik részét; milyen szavakat, hány szót terjesszünk a vizsgálandók elé. De ha valamilyen módon sikerülne is a tanult nyelv szókincsének azt a részét kiválogatnunk, amely a nyelvtanulás folyama alatt ismételtelen előfordult, akkor avval a másik nehézséggel állanánk szemben, hogyan, mi módon kísérreljük meg eme bizonyosan nagyszámú szó-mennyiség ismeretének megvizsgálását.

Hogy mindezek ellenére mégis vállalkoztam ennek az alábbiakban közölni, eleve is kétséges eredményűnek tartott próbának megtételére, annak az az oka, hogy valamilyen tájékozódást kerestem a középiskolában elsajátított szókincs területén. Arra voltam ugyanis kíváncsi, hogy az érettségi vizsgálatot tett tanulók miképpen reagálnak olyan feladatra, amely egyszerűbb idegen nyelvi — a mi esetünkben német — szavak ismeretét követeli meg tőlük.

E végből 80 szót választottam ki *Bakonyi*¹ szójegyzékének első, a leghasználatosabb 1470 szót magában foglaló csoportjából. E szavakat, főneveket, igéket és melléknéveket, egy féltven gépirással — tehát jól olvashatóan — a középiskolát végzetek elé tettem, azzal a kéréssel, menjenek végig a szavakon, olvassák el azokat és írják oda mindegyik mellé annak jelentését. Utasításom ezen kívül még csak annyi volt, ne tűnődjenek egy-egy szó jelentésén sokáig: amelyik szó jelentését nem ismerik, annak megfelelő helyét hagyják üresen.

Felerészben német szavak magyar, felerészben magyar szavak német jelentését kellett megállapítani.

A feladott szavak a következők voltak:

a) der Abend, der Bach, der Durst, das Feuer, das Gras, die Hoffnung, die Höhe, der Kasten, die Kraft, das Land, der Lärm, die Luft, die Ordnung, das Schaf, das Schwert, der Teil, das Weib, der Wind, das Wetter, der Wolf.

Brennen, erzählen, fliegen, graben, hoiien, hören, kochen, ruhen, spielen, springen, turnen, wissen.

Frei, klug, langsam, leicht, sauer, schnell, schwer, teuer.

b) az éhség, a fal, a felhő, a gondolat, a gyümölcs, a hal, a hegy, a latona, a kő, az öröm, a part, a szárny, a szín, a tavasz, a tej, a tenger, a természet, a vaj, a vihar, a völgy.

Élni, fizetni, hinni, hozni, imádkozni, kezdeni, lakni, maradni, örülni, parancsolni, segíteni, vezetni

Boldog, gyenge, hű, hideg, igaz, öreg, piszkos, széles.

Az elmúlt év júniusában és októberében összesen 220 különböző vidéki és fővárosi középiskolát, kisebb számban tanítóképzőintézetet végzett fiút és leányt sikerült feleletre bírnom.

2. A vizsgálat eredményei a következők:

Olyan ifjú, aki minden szót ismert volna, egyetlenegy sem akadt; a nyolcvan közül:

70-nél több szót ismer a megvizsgáltak	17.3	%-a
61—70	25-	%-a
51—60	25.9	%-a
41—50	13.6	%-a
31—40	9.1	%-a
21—30	5.5	%-a
11—20	3.2	%-a
5—10	0.4	%-a

Olyan volt tanuló sincsen, aki egyetlenegy szót sem ismer; az utolsó csoportban (0.4 %) 1 olyan van, aki csak 5 szót ismert fel.

A fentebbi adatokból kiderül, hogy a megvizsgáltak 81.8 %-a a szavaknak több mint 50 %-át írta be helyesen, 3.6 % azonban 25%-nál kevesebbet.

A következő szójegyzékben a szavak az ismertség sorrendjében következnek egymásután. A szó után írott szám, azoknak száma, akik a szót nem ismerik. Utána következnek a szótévesztések, annak jelzésével, hányan értelmezték hibásan a szót:

a) hören 3, —
spielen 3, remélni.

¹ Hugo Bakonyi, Die gebräuchlichsten Wörter der deutschen Sprache. München, 1933.

- Abend 6, imádság, vacsora, köd.
 Luft 7, kedv, kedély.
 schnell 8, könnyű, nehéz.
 Teil 15, darab, egész, alak, oldal, hely, tétel, idő.
 springen 15, futni 4, forogni.
 Kraft 16, munka.
 Land 18, terület, táj 2, síkság, birodalom, tartomány, haza, térkép
 fliegen 19, menekülni 2, folyni, vonulni, szoktatni, csüggni.
 Höhe 21, domb, közelség, mélység 2.
 erzählen 24, magyarázni 2, számolni 7, elszámolni, megszámlolni, fizetni 2.
 frei 25, vig, vidám, szelíd, messze, elég, széles, szabadság.
 kochen 32, sütni 2, tüzelni, keverni.
 wissen 33, akarni, képes lenni, ismerni, inni, élni.
 langsam 37, hosszú 5, hosszán 3, hosszúkás, folyamatos, messzi, sokáig, fi-
 gyelmes, szorgalmas, csendes.
 Feuer 39, égés, láng, ünnep, öröm 2.
 Wolf 42, róka, kutya, áramlás, felhő.
 Weib 43, parasztasszony, fehérnemű, világ 2, seb, bor.
 schwer 46, gyenge, fekete, erős 7.
 klug 51, buta, vidám, herceg, kerek, tiszta.
 leicht 54, világos, fényes, halk, halkan, csendben, rossz, jobb.
 Ordnung 57, rendelet 3, parancs 3, rendszer 4, szabály 2, helység, hely.
 Hoffnung 63, szerencse, szíveség, öröm, igazság, nagyság, kereskedés, udva-
 riasság 3, udvar 3, lakás 4.
 Wind 64, vihar, tél 14, sötétség, sarok, testvér.
 ruhen 64, csendben lenni 9, csendben maradni, csendesedni, csendesíteni,
 csendesen 2, csendes, csendben, csend, hallgatni 7, figyelni 3, kiáltani,
 szólni, nyugtatni, rohanni, viselni.
 turnen 74, forogni 3, fordítani, köröz, csoportosít, sétálni, járkálni.
 Lärm 78, könny 3, bárány 2, hosszúság, sereg.
 brennen 78, (meg)gyújtani 2, törni 9, rohanni, nevezni, hinni, remegni.
 Bach 88, folyó 3, tó 8, has 4, gyomor 2, pad, fa, korszak.
 Gras 91, pohár 8, üveg 4, jég, sír, árok, ősz ember, köszönet, bátorság, kö-
 vérség, góg.
 holen 93, vinni 3, elvenni, emelni 20, emelkedni, tartani 4, magosítani, ismé-
 telni 2, nyújtani, segíteni, égni, szerezni, lopni, ölteni, őríteni.
 Kasten 101, doboz 4, láda 7, ládika 2, fiók 4, kert, kastély 3, rendszer, ren-
 dek, osztályok.
 graben 101, árkolni, temetni 34, elföldel, meghalni, sirni, nőni.
 Wetter 117, vihar 35, zivatar 23, zivatar előtti idő, villám, tél, kabát.
 teuer 117, hű 20, hűséges 2, hűségesebb, szomorú 4, tűzes, gazdag, üres.
 komoly, álom.
 sauer 122, keserű 26, sós 11, édes 13, tiszta, zilált, nézni, néző, néz.
 Schwert 126, vértzet, fegyvertet, paizs 2, páncél, lándzsa, vért 3, nehézség
 12, a nehéz, érték 6, erő 2, súly 4, testvér.
 Durst 164, keresztlül, kereszt, világosság, sötétség 3, mell 3, kebel, tű, ke-
 ménység, illat, szag, erő, harag, éhség.
 Schaf 175, bárány 3, ökör, tehén, nyáj 3, gyapjú, teremtmény 2, teremtés 8,
 alkotás, tett, mű, munka 2, üzlet, szerzés, kincs, készség, alvás 3, álom,
 remény, sereg, főnök.
- b) élni 15, wissen.
 hozni 30, tragen 6, brennen.
 lakni 61.
 tenger 32, Seele, Mare.
 katona 34, Militár 3, Offizier.
 hegy 35, Mond, Burg, Spitz.
 tavasz 38, Herbst, Sommer, Spring, Früh, Wehr.
 öreg 39, arm.
 hideg 41, kühl 6, kalm 2, froid, warm.
 fal 46, Mur 6, Wall, Bauc, Hand, Mahl

hinni 55, hofien 2, hofienen, trauen, denken, wissen, weiszen 2 heissen.
 örülni 55, jubeln, froen, frommen, beglücken, sich lieben, freulich, frochlich,
 frühlich.
 hú 55, teuer 3, tauer, treuer, traunig, frei.
 tej 56, Mild, Milte, Mehle, Tee.
 segíteni 57, holen, eilen, retten, freulich.
 maradni 58, rennen, neben.
 természet 60, Natürlich, Landschaft, Gesellschaft.
 széles 62, weit 3, lang(e) 3, langsam.
 imádkozni 73, gebeten 3, selen, loben, glauben, boten, geben, gaben.
 vezetni 76, leuten, begleiten, ziehen, zogen, kehren, erinnern, drucken.
 hal 77, Fischer 3, Schiff 2, Schiffer, Fichte, hören.
 gyümölcs 78, Apfel, Fruit 3, Früit, Frust, Fruktus.
 part 82, Reede, Mar, Rand 2, Opfer, Sand.
 kezdeni 82, fangen 4, fingen 3, empfangen 3, entspringen, begeben, bekommen.
 fizetni 85, zählen, zehlen, erzählen, kosten 5, geloben.
 kő 88, Fels, Steig 3, Steil, Schein, Stern 2.
 szín 92, Faber 5, Falbe, Faser, Feber, Kolore, Kouleur.
 vaj 92, Fetter, Butt, Brot 3.
 völgy 98, Tiefebene, Taler, Teil, Stal, Tief, Walle 12.
 öröm 103, Freu 4, Freue 20, Freuen 2, Freunde 3, Freund, Freie, Frei, Feu-
 2, Feuer 2, Frohe, Froch, Frommen, Lust 2, Glück 3, Treue.
 piszkos 105, unrecht.
 gyenge 108, mild, sanft 2, fable, weit, schwang.
 boldog, 110, glück 3, freudig, freudlich, freu 4, fröh, lustig, gläubig, heilig.
 éhség 116, Hungrig 7, Durst, Hund, Fame, Fama 3, Fein, Affamé.
 felhő 120, Nebel 5, Volk 2, Nube(l) 2, Himmel, Glocke, Nelken.
 vihar 125, Strom, Stom, Wetter 21, Donner, Donnerwetter 3, wenn man blitzt,
 Wind 5, Winter, Wink.
 igaz 144, recht 13, echt 2, wirklich 2, wehr 2, wohl 2, ehe, ewig, treu.
 gondolat 147, Denken, Denk, Danken, Danke 3. Dänke, Denke, Dank 4, Ge-
 denk(e) 6, Gedenknis, Dach, Dache, Dacht, Dachte, Gedacht 4, Gedächtnis
 4, Gedicht, Gemeinsam, Sinn 13, Sinne, Sorge, Meinung. Glaube, Erinne-
 rung, Satz, Gewehr,
 parancsolni 152, bieten 3, ordnen, bemächtigen, empfehlen 2, entfeh'en, fahlen,
 beten, juben.
 szárny 184, Fliegel 6, Flieger 3, Fliege 13, Fliegen, Flieg, Pflieger, Fliege,
 Flug 2, Geflügel, Folg, Folke, Flog, Winge.

Tettamanti Béla.

Meváltozott a gentleman fogalma?

A gentleman fogalmi meghatározásának nehézsége, sőt — mondhatnánk — lehetetlensége főképp abból áll elő, hogy sokan használják ezt a nevet egyrészt saját egyéni eszményük, másrészt pedig koruk ideáljuk megjelölésére. A gentlemannak — különösen az angolban számos meghatározásával találkozhatunk, de ezek jobbra elfogadhatatlanok, mert olyan tulajdonságokat, jegyeket tulajdonítanak a gentlemannek, melyek bizonyos, általánosan gentlemannek tekintett emberben egyáltalán nem voltak meg.

Jellemző ilyen szempontból Thomas Browne meghatározása, aki a *Christian Morals* (1716.) című írásában olyan erényeket tulajdonít gentlemannek, melyek őt magát leginkább lelkesítették: a méltányosság, szilárdság, hűség, nagylelkűség, hősiesség. A híres Newman kardinális az *Idea of University* című művében más vonásokat ruház a gentlemanre.